

Weidevogels in de gebieden van Collectief Midden Groningen in 2021

Jelle Postma &
Martin Brandsma

Sovon-rapport 2021/81

Weidevogels in de gebieden van Collectief Midden Groningen in 2021

Jelle Postma en Martin Brandsma

Dit rapport is samengesteld in opdracht van het
Collectief Midden Groningen

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2021

Dit rapport is samengesteld in opdracht van het Collectief Midden Groningen

Wijze van citeren: Postma J. & Brandsma M. 2021. Weidevogels in de gebieden van Collectief Midden Groningen in 2021. Sovon-rapport 2021/81. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Foto's omslag: Jelle Postma

Opmaak: John van Betteray, Sovon Vogelonderzoek Nederland

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Toernooiveld 1

6525 ED Nijmegen

e-mail: info@sovon.nl

website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon.

Inhoud

Samenvatting	2
1. Inleiding	3
2. Gebiedsbeschrijving	5
3. Werkwijze en omstandigheden in 2021	7
3.1. Veldwerk	7
3.2. Interpretatie	7
3.3. Weersomstandigheden	7
4. Resultaten	9
4.1. Soorten en aantallen	9
4.2. Soortbesprekingen	10
4.3. Alarmtellingen	11
5. Aanbevelingen	13
Literatuur	14
Bijlagen	15
Bijlage 1. Soortverspreidingskaarten binnen de gebiedsclusters in 2021	15

Samenvatting

In het afgelopen voorjaar heeft Sovon Vogelonderzoek in opdracht van Collectief Midden Groningen een broedvogelkartering uitgevoerd, speciaal gericht op weidevogels. De inventarisatie werd uitgevoerd door Martin Brandsma en Jelle Postma, beide werkzaam voor Sovon Vogelonderzoek. In totaal is een areaal van 605 ha geteld, verdeeld over de gebiedsclusters Crangeweer (116 ha), Hoeksmeer (198 ha), Oling (106 ha) en Holwierde (185 ha). Met de BMP-methode zijn deze gebieden in vijf bezoeken (en daarnaast een nachtronde) gebiedsdekkend onderzocht op het voorkomen van alle broedvogelsoorten. Onderdeel van de inventarisatie was ook dat er gelet werd op het voorkomen van alarmerende gezinnen weidevogels.

In totaal zijn er 36 soorten broedvogels vastgesteld met in totaal 606 territoria. Dertien soorten staan op de Rode lijst van bedreigde en kwetsbare vogels in Nederland, te weten: Wintertaling, Zomertaling, Slobeend, Torenvalk, Steltkluut, Kempphaan, Grutto, Wulp, Tureluur, Veldleeuwerik, Graspieper, Gele Kwikstaart en Kneu. De verschillende eendensoorten, Grutto en Veldleeuwerik zijn van alle gebiedsclusters het best vertegenwoordigd in de gebieden bij Crangeweer en Hoeksmeer. Dit geldt ook voor Scholekster en Tureluur, welke echter ook in de gebieden bij Holwierde een relatief goed voorkomen hebben. Kievit heeft vergelijkbare dichtheden in alle gebiedsclusters. Het gebied Oling heeft relatief de hoogste dichtheden van Gele Kwikstaart

en Blauwborst. Het voorkomen van Steltkluut en Kempphaan als broedvogel is uitzonderlijk te noemen.

In Crangeweer is bij Kievit, Grutto en Tureluur het hoogste Bruto Territoriaal Succes (BTS, een relatieve maat voor het broedsucces) van alle gebiedsclusters vastgesteld, voor Grutto en Tureluur voldoende voor een stabiele populatie. Bij Hoeksmeer, het cluster met de meeste Grutto-paren, was het BTS bij Grutto (en Tureluur) echter erg laag. Het is goed mogelijk dat er gezinnen met jongen vertrokken zijn naar omliggende gebieden. Van Scholekster zijn in Crangeweer en Hoeksmeer geen jongen waargenomen. In het gebied Oling had Kievit een hoger succes, wat ook geldt voor Scholekster en Tureluur. In gebiedscluster Holwierde was het succes bij Kievit ook relatief beter, en ook bij Scholekster waren relatief meer alarmerende paren. Het BTS bij Tureluur was echter erg laag.

Aanbevolen wordt om in het belangrijkste cluster van Grutto in Hoeksmeer (ten westen van Hoeksmeersterweg) een plas-dras aan te leggen. Mogelijk dat hier net als bij Crangeweer ook gewerkt kan worden met vossenwerende rasters. Wat betreft de alarmtellingen wordt aanbevolen om deze in de toekomst over een groter gebied en gelijktijdig uit te voeren. In het voorjaar van 2022 zal een BMP-cursus worden gehouden waarmee de vrijwilligers van CMG de methode zelf kunnen gaan toepassen.

1. Inleiding

In het voorjaar van 2021 zijn binnen het werkgebied van Collectief Midden-Groningen een aantal graslandgebieden gekarteerd op broedvogels volgens de BMP-methode. Als onderdeel van deze inventarisatie zijn tevens tellingen van weidevogels met jongen uitgevoerd om het broedsucces te kunnen vaststellen, en zijn een aantal vrijwilligers geïnstrueerd over de werkwijze.

Het veldwerk werd uitgevoerd door Martin Brandsma en Jelle Postma, beide werkzaam voor Sovon vogelonderzoek.

Dank gaat uit naar de coördinatoren van Collectief Midden-Groningen, Menze Hofman en Joop van Duijnhoven, de betrokken vrijwilligers, en de agrariërs op wiens terreinen de inventarisatie plaats mocht vinden.

In dit rapport worden de inventarisatieresultaten uit 2021 gepresenteerd.

Plasdras in het gebied Crangeweer (vlak ten noorden van Stedumervaart).

Pomp op zonne-energie bij de molen ten zuiden van Garrelsweer.

2. Gebiedsbeschrijving

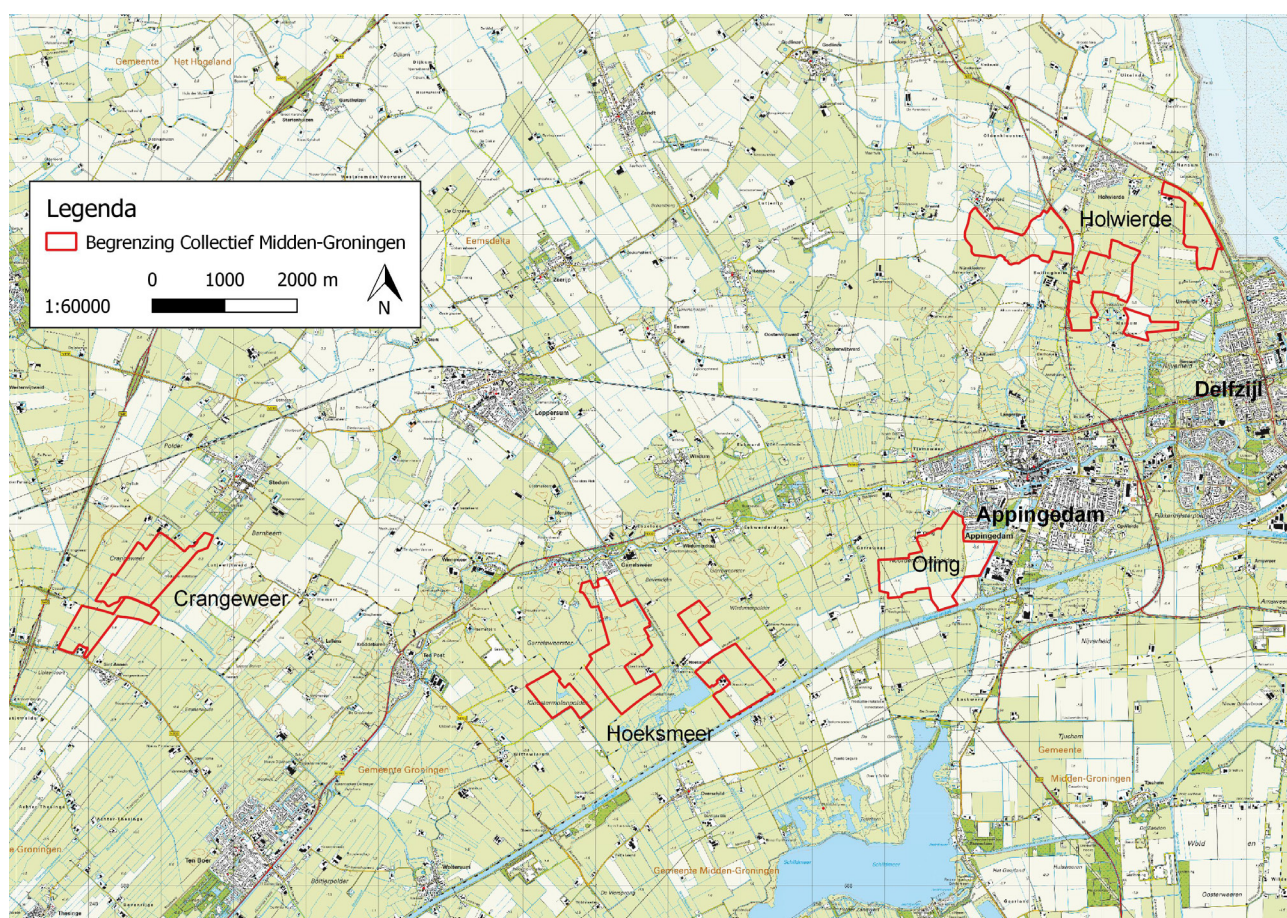
Gelegen tussen de Eemshavenweg nabij Sint Annen/Stedum aan de westkant en Delfzijl aan de oostkant liggen in het werkgebied van Collectief Midden Groningen een aantal belangrijke weidevogelgebieden (totaal 605 ha). Dit zijn Crangeweer nabij Sint Annen en Stedum, Hoeksmeer nabij Garrelsweer, Oling ten zuidwesten van Appingedam en Holwierde ten noordwesten van Delfzijl. De verschillende gebiedsclusters staan weergegeven in figuur 1.

Alle clusters zijn in particulier (ANLb-)beheer bij agrariërs, aangesloten bij Collectief Midden Groningen. De maatregelen die o.a. worden uitgevoerd binnen het weidevogelbeheer zijn: invoeren van rustperiodes/uitgesteld maaien in grasland, creëren kruidenrijk grasland, aanleg plas-dras, uitvoeren legselbeheer, bemesting met ruige mest en afrastering tegen vossen. Grenzend aan de gebieden bij Hoeksmeer is een reservaat in beheer bij Natuurmonumenten, onderdeel van Natuurnetwerk Nederland (voorheen EHS). Het beheer hier wordt zoveel mogelijk op elkaar afgestemd.

Tabel 1. In 2021 geïnventariseerde BMP-proefvlakken per gebiedscluster, met de oppervlakte in hectares.

Gebiedscluster	BMP-proefvlak	Opp. (ha)
Crangeweer	55848, Crangeweer Sint Annen	42,54
	55849, Crangeweer Stedum	73,71
Hoeksmeer	55850, Garrelsweer 1	99,99
	55852, Garrelsweer 2	29,51
	55851, Hoeksmeer 1	54,56
	55856, Hoeksmeer 2	13,91
Oling	55853, Oling	106,33
Holwierde	55854, Holwierde Kwerd	70,09
	55855, Holwierde Marsum 1	62,87
	55857, Holwierde Marsum 2	15,95
	55858, Holwierde Zeedijk	35,89
Totaal		605,35

Per gebiedscluster zijn elf BMP-proefvlakken (met een vaste begrenzing) aangemaakt en geteld. Deze proefvlakken staan weergegeven in tabel 1.

Figuur 1. Ligging van de geïnventariseerde gebieden in het werkgebied van Collectief Midden Groningen.

Afrastering met schrikdraad tegen vossen bij een perceel met uitgestelde maaidatum nabij Stedum.

3. Werkwijze en omstandigheden in 2021

3.1. Veldwerk

De inventarisatie werd uitgevoerd volgens de richtlijnen uit de BMP-methode, zoals beschreven in Vergeer *et al.* (2016). Alle soorten (mogelijke) broedvogels zijn in kaart gebracht. De proefvelden Bij Crangeweer en Hoeksmeer zijn geteld door Jelle Postma, de gebieden bij Oling en Holwierde werden geteld door Martin Brandsma.

Er zijn vijf reguliere inventarisatieronden en één nacht/schemerbezoek uitgevoerd in de periode 8 april – 12 juni. De bezoekdatums, begin- en eindtijden staan weergegeven in tabel 2.

Om inzicht te verkrijgen in het broedsucces zijn tijdens de reguliere bezoeken de alarmerende paren met jongen (gezinnen) van Scholekster, Kievit, Grutto, Tureluur en Wulp geteld. Hierbij werd gewerkt volgens de 'Instructie Alarmtellingen' (Nijland & van Paassen 2007). Deze waarnemingen zijn ingevoerd d.m.v. de broedcodes 7 en 12. Voor Grutto en Tureluur kan er vervolgens het Bruto Territoriaal Succes (BTS), een relatieve maat voor het broedsucces, worden berekend. Voor Scholekster en Kievit is het vanwege een langgerechter broedseizoen lastig om het BTS te berekenen en het alarmgedrag is soms minder sterk aanwezig (Nijland & van Paassen 2007). Toch is er voor gekozen om voor deze soorten ook het BTS te berekenen (zie paragraaf 4.3).

3.2. Interpretatie

In het veld werden de waarnemingen, voorzien van de juiste broedcode, ingevoerd op een tablet via de app Avimap. De waarnemingen zijn na afloop van het seizoen in het autoclusterprogramma van Sovon geïnterpreteerd conform de criteria zoals beschreven in Vergeer *et al.* (2016). Op de soortkaarten in bijlage 1 zijn de exacte clustercriteria te vinden. Voordelen van Avimap zijn dat alle veldwaarnemingen digitaal beschikbaar zijn en dat de interpretatie transparant en reproduceerbaar is. De ligging van de territoria kan vervolgens eenvoudig worden weergegeven in een GIS-bestand.

3.3. Weersomstandigheden

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn

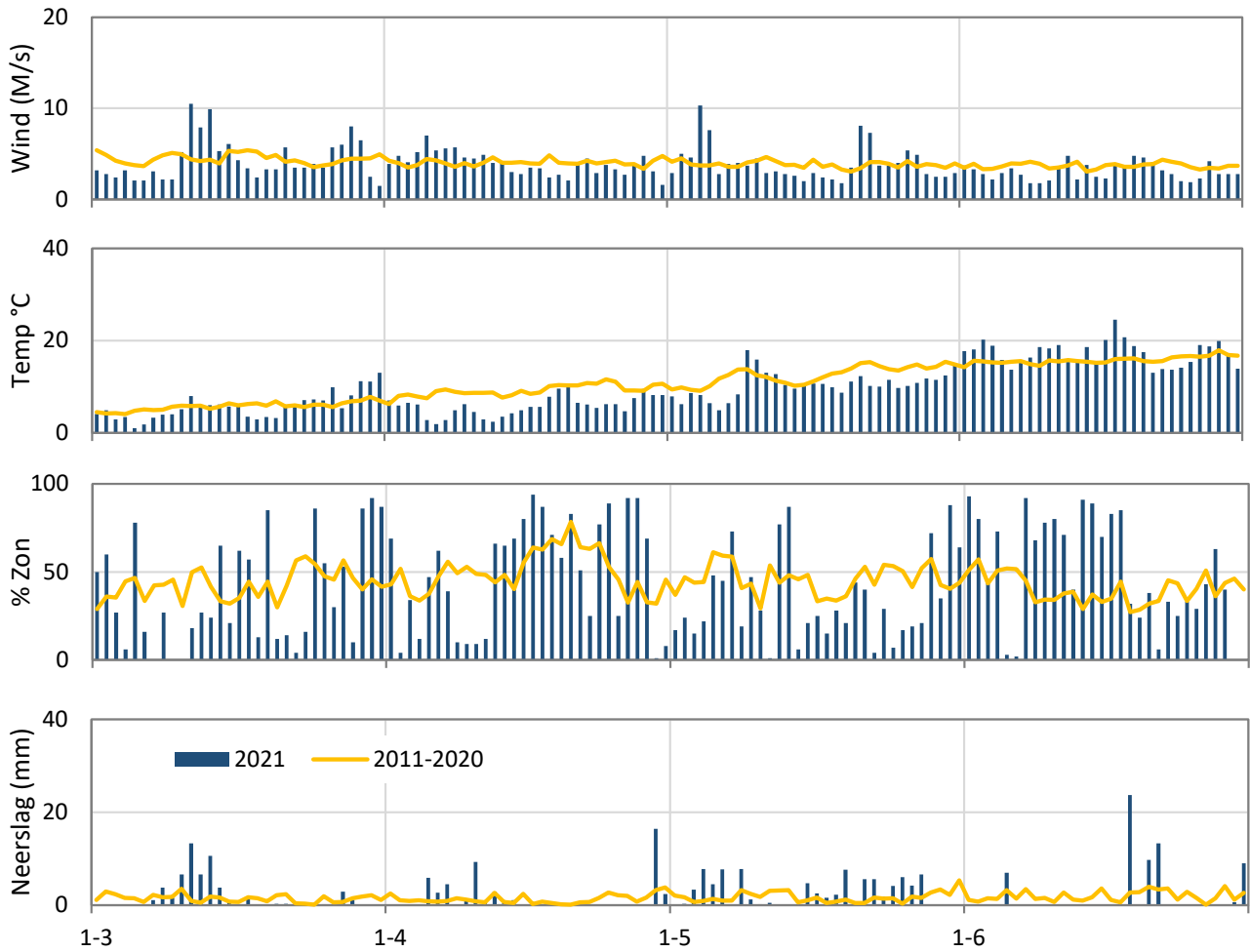
Tabel 2. Bezoekdatums en begin- en eindtijden per cluster bij de inventarisatie in 2021.

Gebiedscluster	Teller	Datum	Begintijd	Eindtijd
Crangeweer	Jelle Postma	8 april	07:50	11:20
		23 april	16:03	18:37
		8 mei	06:56	09:12
		9 mei	13:53	15:36
		28 mei	15:50	18:37
		9 juni	13:36	16:43
		11 juni	21:17	22:57
Hoeksmeer	Jelle Postma	8 april	11:37	14:19
		23 april	10:44	15:24
		8 mei	09:36	14:46
		28 mei	07:39	15:29
		9 juni	07:45	12:57
		11 juni	23:14	23:46
Oling	Martin Brandsma	14 april	06:20	08:24
		28 april	07:31	09:34
		8 mei	14:14	15:16
		20 mei	07:51	09:39
		12 juni	4:56	05:16
		12 juni	05:18	06:24
Holwierde	Martin Brandsma	14 april	08:43	12:15
		28 april	09:52	13:40
		8 mei	10:09	13:51
		20 mei	09:39	13:47
		12 juni	03:15	04:56
		12 juni	07:16	10:08

belemmerende factoren. Veel territoriale activiteit neemt later op de dag ook af bij hoge temperaturen. Daarom wordt hier een korte beschrijving van het weer in het broedseizoen van 2021 gegeven aan de hand van de maandoverzichten van het KNMI. In figuur 2 zijn enkele variabelen in de maanden maart t/m juni van 2021 bij weerstation Eelde vergeleken met de gemiddelde waarden over deze maanden in de periode 2011-2020.

Na een natte winter bleef ook het voorjaar een relatief nat weer karakter houden. April was een koude maand, maar wel vrij zonnig en niet bijzonder nat. Dat frisse weer zette door in mei, maar in die maand was het veel natter dan gebruikelijk, met minder zonuren dan gemiddeld. De warmte kwam in juni, hoewel ook juni een nat karakter bleef houden, wat zich uitte in regelmatig heftige regen- en onweersbuien.

Figuur 2. Gemiddelde windsnelheid, temperatuur, percentage zonschijn en hoeveelheid neerslag per dag in de periode maart t/m juni in 2021, en in de periode 2011-2020 bij weerstation Eelde (Bron: KNMI).

4. Resultaten

4.1. Soorten en aantallen

In totaal zijn er in het werkgebied van Collectief Midden Groningen 36 soorten broedvogels vastgesteld met in totaal 606 territoria. De talrijkste soort was de Kievit (82 territoria), gevolgd door Wilde Eend (69), Grutto (58), Gele Kwikstaart (52) en Tureluur (43). Dertien soorten staan op de Rode lijst van bedreigde en kwetsbare vogels in Nederland (van Kleunen *et al.* 2017), te weten: Wintertaling, Zomertaling, Slobeend, Torenvalk, Steltkluut,

Kemphaan, Grutto, Wulp, Tureluur, Veldleeuwerik, Graspieper, Gele Kwikstaart en Kneu.

De soortverspreidingskaarten per gebiedscluster staan in bijlage I. De aantallen territoria en dichtheden per gebiedscluster staan in tabel 3.

Over het algemeen zijn de verschillende eendensoorten het best vertegenwoordigd in de gebieden bij Crangeweer en Hoeksmeer. Ook de Grutto en Veldleeuwerik bereiken in deze gebieden de hoog-

Tabel 3. Aantallen en dichtheden per gebiedscluster in het werkgebied van Collectief Midden-Groningen in 2021.

Soort	Crangeweer		Hoeksmeer		Oling		Holwierde	
	N	N/100 ha	N	N/100 ha	N	N/100 ha	N	N/100 ha
Knobbelzwaan	1	0,86	0	0,00	1	0,94	1	0,54
Nijlgans	1	0,86	2	1,01	0	0,00	0	0,00
Bergeend	4	3,44	4	2,02	3	2,82	5	2,71
Krakeend	8	6,88	14	7,07	4	3,76	5	2,71
Wintertaling	2	1,72	1	0,51	1	0,94	0	0,00
Wilde Eend	23	19,78	27	13,64	6	5,64	13	7,03
Soepeend	1	0,86	2	1,01	1	0,94	0	0,00
Zomertaling	3	2,58	4	2,02	1	0,94	0	0,00
Slobeend	6	5,16	3	1,52	4	3,76	1	0,54
Kuifeend	10	8,60	9	4,55	2	1,88	1	0,54
Torenvalk	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,54
Kwartel	0	0,00	2	1,01	0	0,00	0	0,00
Waterhoen	0	0,00	3	1,52	0	0,00	1	0,54
Meerkoet	8	6,88	11	5,56	5	4,70	5	2,71
Scholekster	6	5,16	7	3,54	1	0,94	9	4,87
Steltkluut	0	0,00	1	0,51	0	0,00	0	0,00
Kluut	4	3,44	0	0,00	0	0,00	3	1,62
Kleine Plevier	1	0,86	0	0,00	2	1,88	0	0,00
Kievit	12	10,32	32	16,16	13	12,23	25	13,53
Kemphaan	1	0,86	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Grutto	21	18,06	32	16,16	2	1,88	3	1,62
Wulp	0	0,00	0	0,00	0	0,00	3	1,62
Tureluur	15	12,90	13	6,57	3	2,82	12	6,49
Veldleeuwerik	6	5,16	8	4,04	2	1,88	3	1,62
Graspieper	0	0,00	6	3,03	3	2,82	1	0,54
Gele Kwikstaart	7	6,02	7	3,54	29	27,27	9	4,87
Witte Kwikstaart	1	0,86	1	0,51	0	0,00	0	0,00
Blauwborst	1	0,86	1	0,51	11	10,35	4	2,16
Roodborsttapuit	0	0,00	0	0,00	0	0,00	3	1,62
Rietzanger	6	5,16	5	2,53	2	1,88	11	5,95
Bosrietzanger	4	3,44	3	1,52	3	2,82	5	2,71
Kleine Karekiet	3	2,58	0	0,00	1	0,94	4	2,16
Grasmus	0	0,00	0	0,00	1	0,94	2	1,08
Putter	0	0,00	1	0,51	0	0,00	0	0,00
Kneu	2	1,72	1	0,51	0	0,00	1	0,54
Rietgors	4	3,44	1	0,51	3	2,82	9	4,87

ste dichtheden. Dit geldt ook voor Scholekster en Tureluur, welke echter ook in de gebieden bij Holwierde een relatief hoog voorkomen hebben. Kievit heeft vergelijkbare dichtheden in alle gebiedsclusters, inclusief het gebied Oling. Dit laatstgenoemde gebied valt verder op door de relatief hoge dichtheden van Gele Kwikstaart en Blauwborst.

4.2. Soortbesprekingen

In deze paragraaf wordt van een aantal hoofdsoorten aanvullende informatie gegeven over het voorkomen in de verschillende gebieden, de landelijke trend en de ontwikkeling in de provincie Groningen.

Scholekster, 23 territoria

Van Scholekster waren vergelijkbare (relatief lage) dichtheden aanwezig bij Crangeweer, Hoeksmeer en Holwierde. In het gebied Oling werd slechts 1 territorium opgemerkt, opmerkelijk aangezien er relatief veel geschikt broedhabitat lijkt te zijn (akkers). Het paar had echter wel gedrag wat wees op de aanwezigheid van jongen. Bij Crangeweer en Hoeksmeer werden geen jongen waargenomen. Landelijk en in de provincie Groningen is er sprake van een jaarlijks matige afname (per jaar <5%), zowel vanaf 1990 als gerekend over de laatste 10 jaren.

Steltkluut, 1 territorium

Bij de plas-dras nabij Wittewierum (Hoeksmeer) werd samen met de vrijwilligers op 28 mei een paar ontdekt, waarbij het vrouwtje op een nest zat met 4 eieren (te zien van afstand met de telescoop). Ook op 9 juni was het nest bezet. Tot in eind juni is minimaal 1 jong waargenomen. De Steltkluut is een zeldzame broedvogel in Nederland. De soort komt als broedvogel hoofdzakelijk voor in zuidelijke landen als Portugal, Spanje, Italië en Griekenland. Het eerste broedgeval in Nederland dateert van 1931, en sinds 1980 broeden ze vrijwel jaarlijks in ons land. Er zijn jaren waarin de soort ontbreekt en jaren waarin tot enkele tientallen paren een broedpoging doen. Vaak is dit in het Deltagebied, maar in de laatste jaren broeden ze ook steeds vaker in het noordoosten van Nederland. Topjaar was tot nu toe 2017 met landelijk 51 paren. Deze topjaren vallen steeds samen met perioden van extreme droogte in Zuid-Europa, waardoor sommige Steltkluten richting het noorden zwerven. (Boele 2012, Boele *et al.* 2020). Ook in 2021 was het wederom kurkdroog rondom de Middellandse Zee.

Kievit, 82 territoria

De Kievit was de soort met de meeste broedparen in het geïnventariseerde gebied, met vergelijk-

bare dichtheden in alle gebieden. In ieder geval bij Crangeweer en Hoeksmeer waren er direct buiten de BMP-proefvlakken ook geschikte gebieden aanwezig (akkers). Bij de plas-dras nabij Wittewierum is het waarschijnlijk dat er paren met jongen vanuit de westelijk gelegen maisakker richting de plas-dras zijn getrokken. Zowel landelijk als in de provincie Groningen is er sprake van een jaarlijks matige afname (per jaar <5%), zowel vanaf 1990 als gerekend over de laatste 10 jaren.

Kemphaan, 1 territorium

De Kemphaan is tegenwoordig een erg zeldzame broedvogel in ons land (in 2019 9 getelde broedverdachte hennen, Boele *et al.* 2021). Rond de plas-dras bij Crangeweer werden bij de eerste rondes diverse exemplaren gezien, welke als doortrekker kunnen beschouwd. Op 28 mei werd direct naast de plas-dras een foeragerend vrouwtje opgemerkt. Bij de laatste reguliere ronde op 9 juni werd een hen opgeschrikt vanuit een hogere vegetatie in geschikt broedhabitat. Vanwege de kans op verstoring is niet naar een nest gezocht, maar het is wel waarschijnlijk dat er een nest aanwezig was.

Grutto, 58 territoria

De hoogste dichtheden waren aanwezig rondom de twee plas-drasgebieden bij Crangeweer (21 territoria), en bij Hoeksmeer (32 territoria) met aldaar een belangrijk cluster in een lager gelegen terreindeel ten westen van de Hoeksmeersterweg (14 territoria). Het aantal waargenomen alarmerende gezinnen met jongen was bij Hoeksmeer echter erg laag, mogelijk was er meer succes maar was er sprake van 'uitloop' of 'emigratie' naar omliggende gebieden. Bij Crangeweer was het vastgestelde BTS (ruim) voldoende. In heel Nederland is er zowel sinds 1990 als over de laatste 10 jaren een jaarlijks matige afname (per jaar <5%). In de provincie Groningen is er sinds 1990 een sterke afname geweest (per jaar >5%, minimaal halvering van de stand in 15 jaar), in de laatste 10 jaren is deze afname wat afgezwakt tot een jaarlijks matige afname (per jaar <5%).

Tureluur, 43 territoria

De hoogste dichtheid aan broedende Tureluurs was aanwezig bij Crangeweer, het vastgestelde BTS was hier ook (ruim) voldoende. Bij Hoeksmeer en Holwierde lagen de dichtheden lager, en bij Oling waren slechts 3 paar aanwezig. Het broedsucces lijkt bij Oling echter wel ruim voldoende te zijn, en bij de andere twee gebieden niet voldoende. Net als bij de andere weidesteltlopers neemt de Tureluur zowel landelijk als in de provincie Groningen af met een jaarlijks matige afname (per jaar <5%), zowel vanaf 1990 als gerekend over de laatste 10 jaren.

Gele Kwikstaart, 52 territoria

De Gele Kwikstaart was van alle getelde soorten relatief veel voorkomend, wat grotendeels op het conto komt van het gebied bij Oling (29 territoria). De territoria hier waren voornamelijk aanwezig op de akkers aan de zuidkant van het gebied. De landelijke trend is stabiel sinds 1990 en matig toenemend in de laatste tien jaren. In de provincie Groningen is dit andersom met een matige jaarlijkse toename sinds 1990 en gerekend over de laatste tien jaren stabiele aantallen.

4.3. Alarmtellingen

Om inzicht te verkrijgen in het (relatieve) broedsucces; ook wel Bruto Territoriaal Succes (BTS) genoemd, is er tijdens de reguliere bezoeken extra gelet op de alarmerende paren met jongen (gezinnen) bij Scholekster, Kievit, Grutto, Wulp en Tureluur. Voor Grutto en Tureluur geldt de norm dat bij een BTS-percentage van minder dan 50% de reproductie als onvoldoende wordt beschouwd, tussen 50 en 65% er mogelijk voldoende jongen vliegvlug worden en bij meer dan 65% het succes voldoende is voor het

op peil houden van populaties (Nijland *et al.* 2010). Vanwege een lage kuiken- en adultenoverleving bij Grutto is (als veilige benadering) in recenter onderzoek aanbevolen om een minimum BTS van 70% te beschouwen als voldoende voor een stabiele populatie (van der Velde *et al.* 2020). Zoals vermeld in hoofdstuk 3 is het voor Scholekster en Kievit lastig om een BTS te berekenen, toch is er voor gekozen om dit ook voor deze soorten te doen.

In tabel 4 staan de aantallen gezinnen per bezoek in de gebiedsclusters weergegeven, samen met de totale aantallen territoria, en het berekende BTS. In Crangeweer is bij Kievit, Grutto en Tureluur het hoogste BTS vastgesteld. Al deze paren waren aanwezig in en om de plas-dras. Opvallend is dat bij de 6 paren Scholekster alhier geen jongen werden waargenomen. Bij Hoeksmeer, het cluster met de meeste Gruttoparen, was het BTS bij Grutto erg laag. Aangezien er zuidelijker een geschikt gebied van Natuurmonumenten aanwezig is, is het goed mogelijk dat er gezinnen met jongen vertrokken zijn vanuit de noordelijker gelegen BMP-proefvlakken bij Collectief Midden Groningen. Deze zogenaamde ‘in-

Tabel 4. Vastgestelde ouderparen met jongen (gezinnen) van Scholekster, Kievit, Grutto, Wulp en Tureluur in de vier gebiedsclusters in 2021. Tevens staat het berekende Bruto Territoriaal Succes weergegeven, berekend door het maximum aantal getelde alarmparen te delen door het totaal aantal territoria (N territoria), vermenigvuldigd met 100.

Crangeweer	8 april	23 april	8/9 mei	28 mei	9 juni	N territoria	BTS
Scholekster	0	0	0	0	0	6	0%
Kievit	0	0	3	9	7	12	75%
Grutto	0	0	0	7	17	21	81%
Tureluur	0	0	1	6	12	15	80%
Hoeksmeer	8 april	23 april	8 mei	28 mei	9 juni	N territoria	BTS
Scholekster	0	0	0	0	0	7	0%
Kievit	0	10	4	10	9	32	31%
Grutto	0	0	0	4	2	32	13%
Tureluur	0	0	0	5	3	13	38%
Oling	14 april	28 april	8 mei	20 mei	12 juni	N territoria	BTS
Scholekster	0	0	0	0	1	1	100%
Kievit	0	1	8	8	4	13	62%
Grutto	0	0	0	0	0	2	0%
Tureluur	0	0	0	2	3	3	100%
Holwierde	14 april	28 april	8 mei	20 mei	12 juni	N territoria	BTS
Scholekster	0		0	5	4	9	56%
Kievit	0	0	14	5	0	25	56%
Grutto	0	0	0	1	0	3	33%
Wulp	0	1	0	0	0	3	33%
Tureluur	0	0	0	2	2	12	17%

en uitloop' is een bekend verschijnsel bij weidevogels (Nijland *et al.* 2010). Het BTS bij Kievit en Tureluur lag hier wat hoger, maar was tevens (waarschijnlijk) onvoldoende. Ook in Hoeksmeer werden bij de zeven territoria Scholekster geen jongen waargenomen. In het gebied Oling had Kievit een hoger succes, wat ook geldt voor Scholekster en Tureluur, welke echter in veel lagere dichtheden aanwezig waren. In

gebiedscluster Holwierde was het succes bij Kievit ook relatief beter, en ook bij Scholekster waren relatief meer alarmerende paren. Het BTS bij Tureluur was echter erg laag. Aangezien er bij Holwierde een aantal kleinere BMP-proefvlakken liggen kan echter weer makkelijk sprake zijn van 'uitloop' naar omliggende gebieden (welke niet geteld zijn).

5. Aanbevelingen

De plas-dras bij Crangeweer en de plas-dras nabij Wittewierum (Hoeksmeer) hebben een grote aantrekkingskracht op broedende weidevogels, en gezinnen met jongen. Aanbevolen wordt om in het belangrijkste cluster van Grutto in Hoeksmeer ook een plas-dras aan te leggen. Mogelijk dat hier net als bij Crangeweer ook gewerkt kan worden met vossenwerende rasters.

Wat betreft de alarmtellingen wordt aanbevolen om deze in de toekomst over een groter gebied en gelijk-

tijdig uit te voeren. Dit geldt zeker voor het gebied bij Hoeksmeer, waar de tellingen in samenwerking met Natuurmonumenten zouden kunnen plaatsvinden.

In 2022 zal er een BMP-cursus worden gehouden voor de vrijwilligers van Collectief Midden-Groningen. Met afronding hiervan kunnen vanaf 2023 de BMP-proefvlakken worden geteld door de vrijwilligers, in aanvulling op de werkzaamheden in het kader van de beheermonitoring.

Plas-dras nabij de molen ten zuiden van Garrelsweer.

Literatuur

- BOELE A. 2012. De Steltkluut als broedvogel in Nederland in 1990-2011. *Limosa* 85 (2): pag. 86-72.
- BOELE A., VAN BRUGGEN J., HUSTINGS F., VAN KLEUNEN A., KOFFIJBERG K., VERGEER J.W. & VAN DER MEIJ T. 2020. Broedvogels in Nederland in 2018. Sovon-rapport 2020/07. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- BOELE A., VAN BRUGGEN J., HUSTINGS F., VAN KLEUNEN A., KOFFIJBERG K., VERGEER J.W. & VAN DER MEIJ T. 2021. Broedvogels in Nederland in 2019. Sovon-rapport 2021/02. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- VAN KLEUNEN A., FOPPEN R. & VAN TURNHOUT C. 2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- NIJLAND F. & VAN PAASSEN A. 2007. Instructie Alarmtellingen; tellingen van paren en gezinnen van Scholekster, Kievit, Grutto, Tureluur en Wulp. Uitgave Landschapsbeheer Nederland, Utrecht. Publicatie Bureau N nr. 27, Leeuwarden.
- NIJLAND F., SCHEKKERMAN H. & TEUNISSEN W.A. 2010. Methodes monitoring weidevogels. Sovon-onderzoeksrapport 2010/09. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- VAN DER VELDE E., KENTIE R., PIERSMA T., RAKHIMBERDIEV E. & HOOLJMEIJER J.C.E.W. 2020. De Grutto Monitor 2012-2019. Onderzoeksrapport Conservation Ecology Group, Groningen Institute for Evolutionary Life Sciences (GELIFES), Rijksuniversiteit Groningen.
- VERGEER J.W., VAN DIJK A.J. & BOELE A., VAN BRUGGEN J. & HUSTINGS F. 2016. Handleiding SOVON broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Sovon (info@sovon.nl)

In opdracht van:

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

